

De grote strijd – studie 3

Persoonlijk voorwoord

Ik moet bekennen dat ik het nogal moeilijk heb met studie 3 in het lesboekje. Om de haverklap komen duivel en satan ter sprake, er wordt vooral ingegaan op alle soorten misleidingen (historisch, en ook uitgebreid naar vandaag) waardoor argwaan tegen alles wat niet ‘van ons’ uitgaat wordt aangewakkerd (N.B. de studie is ook hoofdzakelijk gebaseerd op ‘onze’ Grote Strijd van E.G. White), we worden gewaarschuwd voor gezond verstand (menselijke rede... toch een geschenk dat de Schepper ons gaf?), er wordt benadrukt dat alle bijbelverzen op dezelfde manier moeten gelezen en aanvaard worden (‘hetzelfde gezag’), het menselijke aspect (tijd, cultuur, omstandigheden, schrijvers) wordt voorgesteld als verwaarloosbaar... En in het voorbijgaan worden ‘anderen’ (lees: andere groepen of kerken, of mensen uit eigen kring die een en ander net wat anders zien) met een beschuldigende vinger aangewezen. Echt niet mijn ding, sorry...

Zouden we niet beter praten met elkaar over hoe je op een gezonde manier bezig kunt zijn met het Woord? Tips en ervaringen uitwisselen, gevonden ‘parels’ met elkaar delen, zaken aan elkaar voorleggen waar we tegenaan lopen.

Hieronder enkele gedachten uit sabbatschoolstudies die enkele jaren geleden werden geschreven...

De bijbel, een vaste grond

De betrouwbaarheid van de bijbel... een niet altijd makkelijk onderwerp. Vaak beperken we ons tot het citeren van verzen uit de bijbel die van zichzelf zegt dat hij betrouwbaar is. Dit kan nuttig zijn voor zij die al geloven... Voor de anderen moet je het echter wel anders aanpakken. En zelfs onder de gelovigen zijn er nogal wat mensen die met vragen zitten waarop niet altijd een antwoord wordt gegeven. Meer zelfs, soms worden vragen al beschouwd als twijfel en gebrekkig geloof. Nochtans hebben we er niets bij te verliezen om een en ander van naderbij te bekijken...

1. Betrouwbaar... waarin of waarvoor?

Betrouwbaarheid betekent dat je iets of iemand kunt vertrouwen. Als je belangrijke verbouwingswerken wil uitvoeren in je huis, dan vertrouwt je dat toe aan een vakman, een schrijnwerker bijvoorbeeld. Als je echter ziek bent, ga je dan diezelfde schrijnwerker raadplegen? Vandaar de vraag: voor welk(e)domein(en) kunnen we op de Bijbel vertrouwen? Of kun je de Bijbel gebruiken voor absoluut alles?

Je hoort wel eens zeggen: « **Er staat geschreven, dus...!** »

De bijbel wordt wel vaker gebruikt om ‘absolute waarheden’ in allerlei domeinen naar voor te schuiven, terwijl het objectief is om **mensen te helpen nadenken om zo voluit in het project van leven en welzijn te stappen** dat God in gedachten had van bij de schepping (“En zie, alles was zeer goed!”)

- « *Uw woord is een lamp voor mijn voet, en een licht op mijn pad* » Ps 119.105 → Het beeld is dat van iemand die op een goede en mooie manier vooruit wil in het leven...
- « *Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugdzaam leven, zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust.* » 2 Tim 3.16,17 Het objectief is heel concreet! Dit komt overeen met wat van de Torah werd gezegd: “Luister, ga die weg opdat het u wélga!”

God heeft zeker wel gezegd...

Genesis 3 is een van de vertrekpunten om aan te geven dat satan twijfel wil zaaien m.b.t. Gods woord. “*Jullie zullen helemaal niet sterven.*” Toch is dit niet de aanzet en ook niet de essentie. Het eerste wat de slang wil is twijfel zaaien m.b.t. God zelf. Het is de bedoeling om **het Godsbeeld aan te tasten**. “*God heeft zeker wel gezegd dat je van geen enkele boom mag eten?*” God wordt voorgesteld als streng, onredelijk, hard, veeleisend. En bovendien egoïstisch, Hij wil immers het beste (de kennis en het leven) voor zichzelf houden. Hij zou zelfs in staat zijn om hiervoor te liegen: “*Jullie zullen helemaal niet sterven, en God weet dat. Hij wil niet dat jullie kennis opdoen, en hem gelijk worden.*” In werkelijkheid had God al een stukje van zichzelf in de mens gelegd (‘naar zijn beeld’), verantwoordelijkheid gedelegeerd en zijn gulheid bewezen: *van alle bomen mag je eten* (behalve slechts van één).

Ook opvallend: daar waar in H. 2 sprake is van de HEER (JHWH – de God die zich wil verbinden met de mens) GOD (ELOHIM – de naam die verbonden is met verheven scheppingsmacht), laat de slang JHWH achterwege, hiermee suggererend dat God er níét is voor en met de mens, maar eerder een verheven vijandige heerser vol willekeur. Een verdraaid Godsbeeld ligt aan de basis van heel wat negativiteit m.b.t. God (en dus verwerping van Hem en van zijn woord).

Het sterkste argument ten gunste van de bijbel is het waarmaken van wat Petrus zei in zijn brief (1 Petr 1.22, 23) "Nu u gehoorzaam bent aan de waarheid, is uw hart gelouterd en kunt u oprecht van uw broeders en zusters houden; heb elkaar dan ook onvoorwaardelijk lief, met een zuiver hart, ²³als mensen die opnieuw zijn geboren, niet uit vergankelijk maar uit onvergankelijk zaad, door Gods levende en altijd blijvende woord" Paulus is nog explicieter en heeft het over liefde, vreugde, vrede, geduld, goedheid, welwillendheid, geloof, zachtheid, zelfbeheersing... (Galaten 5.22,23)

In het Engels wordt wel eens gezegd dat de bijbel een 'roadbook' is en geen 'codebook'. Geen boek dat vol staat met absolute uitspraken (en regels en wetten), maar een boek dat helpt om vooruit te gaan en te leven als 'waarlijk mens met God en met je naaste'.

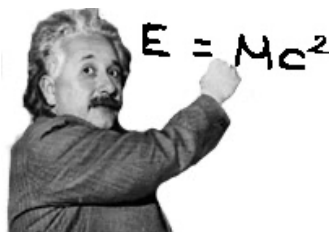
1. **Hoe lees jij de bijbel? Wat betekent de bijbel voor jou? Wat is je doel bij het lezen van de bijbel? Wat hoop je er te vinden? Wat wil je dat het met jou doet?**
2. **Reageer op het verschil 'code book' – 'road book'.**
3. **De bijbel... het laatste woord altijd, overal en in alles?**
4. **Reageer eens op deze anecdoten: "Een Torahstudent kwam eens bij zijn rabbi. Heel trots zei hij: ik ben door de hele Torah gegaan! De rabbi antwoordde: Oké... maar is de Torah ook door jou gegaan?"**

2. **Opgelet, gevaar !**

Geen rekening willen houden met bovenstaande opmerkingen kan nare gevolgen hebben. De geschiedenis van het christendom is een aaneenschakeling van ruzies, onverdraagzaamheid, veroordelingen, excommunicaties en zelfs terechtstellingen, en dat alles in naam van de bijbel, 'Gods Heilige Woord'.

- Met de woorden « **Er staat geschreven** » hebben mensen en groepen vaak hun **eigen lezing** van de bijbel opgedrongen. De autoriteit van de Bijbel werd (en wordt) dan verward met de eigen autoriteit. Twist, verdeeldheid en onverdraagzaamheid waren (en zijn...) de kwalijke gevolgen. De bijbel is betrouwbaar, jawel... maar wat **wij** hem soms willen **laten zeggen** is dat niet noodzakelijk. En dat geldt niet alleen voor andere kerken en godsdiensten...

Een pijnlijk voorbeeld hiervan vind je in het boek Job. Tijdens heel hun veroordelend en beschuldigend discours beweren zijn vrienden in Gods naam te spreken (en citeren tal van klassieke vrome uitspraken, bijbels gefundeerd). En toch laat hoofdstuk 42 zien dat hun woorden minder 'Woord van God' waren dan ze beweerden.



Indien God een wetenschappelijke beschrijving had gegeven van de schepping, dan zou niemand er iets van begrepen hebben, behalve misschien de hedendaagse wetenschappers... en dan nog!

In Mattheüs 4 beantwoordt Jezus de verleidingen telkens met '**Er staat geschreven**'. Dit wordt in kerkelijke kringen vaak aangehaald om de absolute autoriteit van de Bijbel te staven, met als bij-commentaar: '*De hele Bijbel is door God geïnspireerd; niet een paar passages, niet het ene vers meer dan het andere. De hele Bijbel is het Woord van God. Bedrog ligt op de loer wanneer we twijfelen aan deze waarheid. (...) Daarom moeten we vechten tegen alles wat het gezag of de inspiratie van de Schrift ondermijnt...*' p. 34 Merk echter op dat ook satan zich bedient van de Schrift. Ook hij zegt 'er staat geschreven'. En hij citeert iets wat inderdaad geschreven staat (Psalm 91:11,12). Om maar aan te geven dat het niet is omdat je de Bijbel citeert dat je geloofwaardig bent. En ook is het niet omdat iets werkelijk geschreven staat, dit ook zo maar kan gebruikt worden. Het valt trouwens op dat daar waar satan citeert uit de psalmen, Jezus keer op keer Deuteronomium aanhaalt. Dus nee, niet alle verzen en uitspraken kunnen op dezelfde manier gebruikt worden!

- **De bijbel is geen geschiedenisboek.** Dit wordt extra onderstreept door de verschillende manieren waarop identieke gebeurtenissen soms worden verteld... (vergelijk bijvoorbeeld eens de boeken Koningen met Kronieken; of in de evangeliën: vergelijk Marc. 14.3-9 & Joh 12.1-8...). Dingen worden verteld om een **boodschap door te geven**, en niet zozeer om nauwkeurig verslag op te stellen.

- **De bijbel is geen wetenschappelijk boek.** Alles wat er in vermeld staat is niet noodzakelijk pure en absolute wetenschappelijke waarheid. Zo had men ongelijk te geloven dat de aarde plat is en op pijlers of hoekstenen rust (zo staat het nochtans in Job 38.4-6, maar dan wel als beeld van 'vastheid'). Ook werd Galilei onterecht veroordeeld omdat hij beweerde dat de zon om de aarde draait i.p.v. andersom (Psalm 19.1-7). Dit betekent niet dat de bijbel **onwetenschappelijk** zou zijn, net als een gedicht niet onwetenschappelijk is, wel dat de Bijbel geschreven is met een andere bedoeling (een specifieke boodschap).

- Heel wat voorschriften zijn niet absoluut, maar **gebonden aan omstandigheden**. Denk maar aan het verbod voor de gelovige vrouw om haar haren te laten knippen (1 Kor 11): in die tijd en cultuur waren korte haren een schande voor de vrouw (ze kon beschouwd worden als een prostituee). Een woord of voorschrift dat we gebruiken **los van de context** verliest alle geloofwaardigheid!

«Door de Bijbel te nemen als absolute norm, los van Gods totaalproject, heeft men er scherp instrument van gemaakt, dat ontleedt en kerft en zelfs kapotsnijdt.» - J-C. Verrecchia, La Bible, mode d'emploi ; p. 101

Soms is er een **belangrijke evolutie in de tijd**. Denk maar aan de voorschriften inzake huwelijk en scheiding. Soms houdt dit verband met een belangrijke kernboodschap of basisprincipes die te ontdekken vallen doorheen gebruiken, beelden en rituelen. De offers zijn hier een ander voorbeeld van (Lees Ps 51:18; Amos 5:21,22 en vooral Jer 7:21-23).

Sommige adventisten reageren heel slecht op de suggestie dat je niet alles **letterlijk** moet nemen... Nochtans zijn we er als de kippen bij als het ons goed uitkomt. Dan onderstrepen we met klem dat je moet rekening houden met het **literaire genre** en zeker niet alles letterlijk moeten verstaan. Een interessant voorbeeld hiervan is de parabel van de arme Lazarus (Luc 16): wij geloven niet zoals vele anderen, dat Jezus details geeft over het hiernamaals.

Verlies nooit de constante dialoog uit het oog tussen universele principes en hun specifieke toepassing in een welbepaald cultureel kader.

4. Verminderen bovenstaande opmerkingen de geloofwaardigheid van de bijbel? Of zou het kunnen dat ze helpen om de bijbel niet te gebruiken op een manier die de geloofwaardigheid aantast?
5. Probeer sprekende voorbeelden te vinden voor elk van bovenstaande paragrafen...

3. Het Woord... en mijn woord

Christenen spreken graag over de bijbel in superlatieven en absolute verklaringen. Geef toe dat dit handig is. Als ik iets zeg, bijbel in de hand, dan kan of mag de ander niet meer twifelen aan wat ik zeg. Het is echter van kapitaal belang dat we ons bewust blijven van het mogelijke (zelfs hoogstwaarschijnlijke) verschil tussen het Woord en mijn begrijpen van dat Woord. Voorzichtigheid, openheid en nederigheid zijn aangewezen!

Naargelang je positie t.o.v. een dauwdruppel en de zon zie je de druppel rood, blauw, geel... of veelkleurig. En toch is het dezelfde druppel en dezelfde zon!

- Naargelang **de tijd en de omstandigheden** kan eenzelfde woord anders klinken en gehoord worden (door verschillende personen, maar ook door éénzelfde individu!). Zo kan het begrip 'vader' heel anders overkomen naargelang de relatie met je eigen ouders. In het oude Israël wees dit trouwens eerder op de clanvader.
- Een tekst kan **meerdere lagen** bevatten. De gelijkenissen van Jezus zijn hier een goed voorbeeld van. Ook genezingsverhalen. De genezing van de blinde man te Bethsaïda (Marcus 8) zit in een hele context waar Jezus ondervindt hoe moeilijk het is om zijn tijdgenoten (het volk, de leiders en zelfs zijn discipelen) te laten 'zien'.
- Vergeet niet dat **de oorspronkelijke woorden** (vooral in het Hebreeuws) bijna nooit slechts één welomschreven betekenis hebben. Zo betekent TOV 'goed', de vertaling die het vaakst door ons wordt weerhouden, maar ook mooi, aangenaam, wat gelukkig maakt. Dit hoor je (helaas) minder vaak in kerkelijke kringen. Het Hebreeuwse woord *PAQAD* in Exodus 34.7 wordt anders vertaald in verschillende bijbels: straffen, bezoeken, rekenschap vragen... Ditzelfde woord in andere verzen uit hetzelfde boek Exodus heeft de betekenis: zorg dragen voor...
- Helaas lopen we allen het risico dat **onze ideeën, leerstellingen en theologie** ons lezen bepalen. Vaak lezen we niet meer wat er staat, maar wat we denken dat er staat (of wat er volgens onze traditie of onze leer zou moeten staan). De parabel van de 10 maagden is hier vaak een voorbeeld van: 5 van hen waakten en 5 sliepen in... ja toch? (ga even na in Mat 25). Een ander voorbeeld is het verhaal van Kain en Abel, waar we graag uitweiden over het bloedige offer dat nodig was. Nochtans spreekt de tekst over een dankoffer, waar niet eens een slachtoffer vereist was.
- In de bijbel lees je heel wat **levensverhalen**... De verleiding is reëel om deze verhalen voor te stellen als absolute voorbeelden om na te volgen. Je mag echter niet vergeten dat ook geloofshelden mensen waren, met hun sterke kanten en hun gebreken (Jefta, 'geloofsheld' vermeld in Hebreeën 11, offert zelfs zijn dochter!). Een houding die goed was in welbepaalde omstandigheden, is dat niet noodzakelijk altijd. Moet je bijvoorbeeld het voorbeeld volgen van Nehemia zoals je dat kunt lezen in het tweede deel van zijn boek (harde en onverbiddelijke houding)? Weet dan dat daar het Farizeïsme is geboren waarmee Jezus het zo vaak aan de stok kreeg...

Al deze opmerkingen kunnen iemand er toe brengen om te zuchten: “Hoe zit dat dan met de betrouwbaarheid van de bijbel?” Als je vooral of uitsluitend op zoek bent naar absolute uitspraken en waarheden, dan is er inderdaad een probleem. Is de bijbel echter een boek dat helpt om na te denken in de diepte en in alle eerlijkheid, alleen of samen met anderen, met als doel om vooruit te gaan in Gods project van leven en welzijn, dan helpt het Woord zeker om op weg te gaan en te blijven met de bijbel!



Een leven dat afgestoft wordt...

6. Hoe zou jij een goede houding naar de bijbel toe omschrijven?
7. Op welke manier is de bijbel voor u een zegen (geweest)?
8. Zijn er ook zaken m.b.t. de bijbel waar je tegenaan loopt? Deel dit in alle openheid en respect met elkaar.
9. Bespreek samen de paragraaf hieronder m.b.t. het interpreteren van de Bijbel.

Interpreteren, een onontbeerlijk proces

«Lezen is altijd subjectief, ook als het gaat om de Bijbel. Pure lectuur, zonder bijbedoelingen, zonder a-priori's bestaat niet. Deze misschien wel shockerende vaststelling moet ons niet doen wanhopen. Echt erg zou pas zijn dat we ons niet bewust zijn van het aandeel van de lezer bij het lezen. En helemaal erg zou zijn dat we ons naarmate het lezen vordert niet zouden bevrijden van dat oorspronkelijke arbitraire.»

Jean-Claude Verrecchia, La Bible, mode d'emploi ; p. 104

Christenen, vooral fundamentalistische, zijn vaak erg gevoelig voor dit punt. Opent de idee van 'interpretatie' immers niet de deur naar subjectiviteit (vaak gekoppeld aan eigenbelang)? Het gevaar is inderdaad reëel. Het is echter niet omdat er gevaar is, dat het achterliggende principe fout is... Trouwens, elke christen, zelfs de fundamentalist, maakt gebruik van interpretatie principes als het hem goed uitkomt. Bij het verhaal over de arme Lazarus bijvoorbeeld (Lucas 16) leggen wij de nadruk op het belang om bepaalde principes voor interpretatie te respecteren. Veel christenen zien dit verhaal immers als een beschrijving van wat er gebeurt na de dood (ziel gaat naar de hemel of naar de hel). We zijn er dan ook als de kippen bij om te onderstrepen dat het gaat om een parabel, en dat je de desbetreffende regels voor interpretatie moet respecteren en dat Jezus bijgevolg niet wil doorgeven hoe het hiernamaals er uit ziet... Laten we dan ook de moed hebben om consequent te zijn over de hele lijn: je kunt niet anders dan interpreteren! En een interpretatie is altijd subjectief (wat niet hoeft te betekenen dat ze fout is!).